

BESTENDIGEN EN DOORGAAN

Groeien naar spirituele, organisatorische en financiële volwassenheid

versie 14 juni 2018

Pioniersplekken krijgen zes jaar inhoudelijke en financiële steun. Maar hoe zorg je dat jouw pioniersplek kan doorgaan als die steun wordt afgebouwd? Hoe werk je aan duurzaamheid en bestending? Daarover gaat het bij het kernthema 'bestendigen en doorgaan'.

Pioniersplekken starten met de bedoeling uit te groeien tot volwassen geloofsgemeenschappen. Daarbij gaat het om spirituele, organisatorische en financiële volwassenheid. Volwassenheid is iets anders dan onafhankelijkheid. Volgens Stephen Covey is hét kenmerk van volwassenheid dat je bereid bent tot wederzijdse afhankelijkheid, met een goede balans tussen geven en ontvangen.

Bij een pioniersplek die al wat jaren onderweg was en waar een fulltime pionier actief was, groeide het besef dat wanneer de subsidies zouden verminderen er geen geld meer was voor een fulltimer. Dit ondanks dat er een geloofsgemeenschap was ontstaan met een behoorlijke omvang en een stevige eigen bijdrage. Daarom gingen het pioniersteam samen met mensen van de zendende kerken aan de slag rond drie flappen. Elke flap met een eigen budget, dat steeds een stap kleiner was. Telkens was de vraag: als dit straks ons budget is, welke keuzes kunnen we dan maken in hoe we onze geloofsgemeenschap vormgeven? Het gesprek ging dan over de aanstelling van de voorganger, maar ook over het huren of kopen van een gebouw, over de frequentie van samenkomsten, missionaire en diaconale activiteiten, de inzet van vrijwilligers, gastsprekers, etc. Deze sessie maakte heel voelbaar dat er keuzes gemaakt moesten én konden worden.

Dit leidde ertoe dat de aanstelling van de voorganger stap voor stap werd gehalveerd. En meer verantwoordelijkheden werden verdeeld over de leden van het pioniersteam. Ook werd iedereen die betrokken was bij de pioniersplek gevraagd bij te dragen met geld en inzet. Zo is een nieuwe balans gevonden tussen inkomsten en uitgaven.

Groeien naar volwassenheid

De ervaring leert dat er meestal vijf tot tien jaar nodig is om een pioniersplek te laten toegroeien naar volwassenheid. Groeien naar spirituele en organisatorische volwassenheid komen aan de orde bij andere kernthema's. Daarom geven we bij dit kernthema wat meer aandacht aan financiële volwassenheid. Ook omdat dit aspect voor heel wat pioniersplekken best lastig blijkt te zijn.

“De ervaring leert dat er vijf tot tien jaar nodig is om een pioniersplek te laten toegroeien naar volwassenheid.”

In de Bijbel lezen we de oproep om eerst het Koninkrijk zoeken (Matheus 6:31-33). Ons is beloofd dat we dan ook ontvangen wat we materieel nodig hebben. Tegelijk geldt ook: wie een toren wil bouwen, moet

eerst de kosten berekenen, zodat je niet halverwege tot de conclusie hoeft te komen dat het een belachelijke onderneming was (Lukas 14:28-30).

Als je aan de slag gaat met hoe een pioniersplek op de lange termijn kan doorgaan, zonder al teveel steun van buitenaf, dan noemen we dat 'bestendigen'. Het is belangrijk om daar vanaf het begin over na te denken. Want als je bij de start kiest voor een duur gebouw of een kostbare betaalde kracht, dan heeft dat gevolgen. Het is dan vaak lastiger om alles te blijven financieren. Denk hierbij aan de bouw van die toren in Lukas 14.

Volwassenheid en verbondenheid

De Protestantse Kerk stimuleert dat pioniersplekken toegroeien naar volwassenheid. Dat betekent dus bereid zijn tot wederzijdse afhankelijkheid. Maar voor een pioniersplek staat meestal de vraag voorop hoe deze minder afhankelijk kan worden. Eenzijdige afhankelijkheid van kerken of fondsen geeft bestaansonzekerheid: als die kerken of fondsen jouw pioniersplek niet meer waarderen, of als het geld op is, dan komt jouw pioniersplek in de problemen. Dat schaadt de mensen die deel zijn van de pioniersplek. Ook brengt zo'n afhankelijkheid vaak met zich mee dat jullie misschien teveel rekening moeten houden met de wensen van wie steun geven. Onbedoeld kan dat betutteling tot gevolg hebben, je kunt je dan niet helemaal richten op de buurt of doelgroep van jouw pioniersplek. Het is daarom gezond als betrokkenen bij jullie pioniersplek zelf de verantwoordelijkheid nemen om de pioniersplek financieel en organisatorisch mogelijk te maken.

Minder afhankelijk worden moet niet ten koste gaan van verbonden blijven. Het christelijk geloof is tot ons gekomen via de kerk van alle eeuwen. Daarmee willen we verbonden blijven en dat behoedt ons allemaal voor sektarisme. Die verbinding is des te belangrijker als jullie pioniersplek klein is: hoe kleiner het initiatief, hoe belangrijker de verbinding met andere kerken is. "Dan zult u met alle heiligen de lengte en de breedte, de hoogte en de diepte kunnen begrijpen, ja de liefde van Christus kennen" (Efeziërs 3:18-19). Relaties met andere kerken geven bijvoorbeeld kansen om sprekers uit te nodigen. Of om te sparren over hoe je als kerk functioneert en wat je gelooft. Dat geeft frisse input. En bij een crisis – die elke pioniersplek vroeg of laat krijgt – kunnen anderen jullie steunen en helpen.

“Het is daarom gezond als betrokkenen bij jullie pioniersplek zelf de verantwoordelijkheid nemen om de pioniersplek financieel en organisatorisch mogelijk te maken.”

Tijdens het pionieren kan duidelijk worden dat jullie pioniersplek spiritueel, organisatorisch en/of financieel toch stevig verweven blijft met de zendende gemeente(n). Op die manier kan een pioniersplek ook bestendig worden. Maar dan moet er wel sprake zijn van een duidelijk onderscheiden gemeenschap ten opzichte van de zendende gemeente. De gemeente en de pioniersplek moeten zich voor langere tijd willen committeren aan wederzijdse afhankelijkheid. En over de onderlinge verdeling van bevoegdheden en verantwoordelijkheden moeten goede afspraken gemaakt kunnen worden. Op deze manier bestendigen vraagt dus om extra investering in de relaties.

Waar komt het op aan als je op de lange termijn wilt kunnen doorgaan met pionieren? Wat maakt een pioniersplek toekomstbestendig? Op basis van ervaring en onderzoek noemen we een top zes:

1. Blijvende gedrevenheid vanuit het geloof

Mede omdat de financiële beloning bij pionieren vaak niet zo groot is, is jullie intrinsieke motivatie erg belangrijk. Die motivatie vormt de basis om veerkrachtig met tegenslagen om te gaan. Jullie geloof vormt de energiebron om door te gaan. Om deze gedrevenheid vast te houden, is een ritme nodig waardoor jullie je spiritualiteit en geloof continu voeden. Dat kun je vormgeven door gebed, stilte, door het lezen van de Bijbel en op andere manieren.

2. Verworteling met de doelgroep of buurt

Dingen niet *voor* mensen organiseren, maar *met* mensen. Het is belangrijk om vanaf het begin samen met mensen uit de buurt of doelgroep op te trekken, en om de pioniersplek qua organisatie en inhoud bij hen te laten aansluiten. Zo kan er financiële en organisatorische draagkracht groeien. Dan hoeft er na een aantal jaren niet ineens 'iets overgedragen' te worden. Ook het toekomstig leiderschap kan zo groeien, vanuit mensen uit de doelgroep.

3. Ondernemende kwaliteiten

Bij het bestendigen zijn ondernemerskwaliteiten belangrijk. In jullie team zijn enkele mensen nodig die kansen zien en deze daadkrachtig invulling geven. Want kansen zien, risico's nemen, hard werken en doorzetten, dat is nodig. En communicatieve kwaliteiten zijn belangrijk: zijn er mensen die vanuit een visie anderen in beweging kunnen brengen? Als deze ondernemende kwaliteiten er onvoldoende zijn, dan stagneert de ontwikkeling.

4. Passende inkomsten en uitgaven

Bij een pioniersplek moet de inkomsten en uitgaven in balans zijn om te kunnen doorgaan. Veel pioniers vinden dit niet het leukste aspect, toch is het belangrijk ook hier aandacht aan te geven. Er zijn altijd twee mogelijkheden: het verhogen van inkomsten óf het verlagen van de uitgaven. Later delen we negen ideeën om tot een passend financieringsmodel te komen. Maak een keuze, werk daar gericht (dus met tussendoelen) naartoe en stuur bij waar nodig.

5. Gedeeld leiderschap binnen het team

Het is belangrijk dat niet één persoon alles regelt, maar dat mensen *samen* verantwoordelijk zijn. Een team dat de schouders eronder zet en leiding geeft. Dat kan voorkomen dat de pioniersplek instort als de voortrekker een andere baan krijgt, verhuist of ziek wordt. Tegenslagen kun je samen ook beter opvangen. Ook voorkomt gedeeld leiderschap dat een schaap met zes poten nodig is (wat natuurlijk niet kan) voor de ontwikkeling van jullie plek.

6. Goede kerkelijke verbinding

Het is belangrijk dat een pioniersplek verbonden is met andere kerken en netwerken. Daarbij kun je denken aan: 1) gelijkwaardigheid, middels een passende juridische status, 2) ritmes voor overleg met anderen en 3) goede persoonlijke relaties. Aan elk van deze drie punten kunnen jullie als team gericht werken. Ook zijn er allerlei netwerken waarbij je kunt aanhaken. Denk bijvoorbeeld aan Op Goed Gerucht, International Church Plants, New Wine, het Netwerk Citykerken Nederland en de Vereniging voor Leefgemeenschappen.

Twaalf manieren om het pionieren te financieren

Om je te inspireren, zetten we twaalf financieringsmodellen voor pioniersplekken op een rij in vier clusters. Deze opties kun je met je team bespreken, om te kijken welk financieringsmodel het beste bij jullie pioniersplek past. Gelukkig zijn er meer mogelijkheden en kun je deze modellen ook mengen.

Eigen inkomsten genereren

1. Via regelmatige giften stevige inkomsten vanuit de eigen geloofsgemeenschap
2. Het combineren van een geloofsgemeenschap met een (sociale) onderneming
3. Deelnemers of afnemers laten betalen voor activiteiten en dienstverlening

Weinig kosten maken

4. Voortrekkers die vrijwillig veel tijd investeren naast een reguliere baan (tentenmakers)
5. Een leefgemeenschap die de pioniersplek draagt, zodat er minder betaalde inzet nodig is
6. Het ontwikkelen van een low-budget kerk met nauwelijks uitgaven

Externe financiering zoeken

7. Een persoonlijke vriendenkring die financiële steun geeft aan de voortrekker(s)
8. Een vriendenstichting die de pioniersplek structureel gaat steunen
9. Een zakelijk netwerk rond de pioniersplek
10. Doorgaande fondsenwerving

Samenwerken met anderen

11. De sociaal-maatschappelijke activiteiten van de pioniersplek laten subsidiëren
12. Blijvende ondersteuning door de zendende kerk(en), in een wederkerige relatie

Elk financieringsmodel kan gebruikt worden, maar elk model heeft wel specifieke randvoorwaarden en vereist bepaalde kennis en kunde. Niet elk model past bij elke pioniersplek. Daarom is het belangrijk op tijd voor een model te kiezen, want bijvoorbeeld een leefgemeenschap organiseer je meestal niet in één of twee jaar tijd. Op de website www.lerenpionieren.nl kun je onder 'Bestendigen en doorgaan' over elk model wat meer informatie vinden.

In het westen van het land is er een pioniersplek die nu circa acht jaar bestaat. Er zijn vooral jongeren en jonge gezinnen betrokken, totaal zo'n 60 á 70 mensen. Ook zijn er 25 jonge kinderen. Vanaf het begin hebben ze gekozen om alles low-budget te organiseren. Dat kon ook doordat er vier mensen waren die veel tijd wilden investeren zonder daar betaling voor te krijgen. Per jaar waren de kosten zo'n € 12.000 euro terwijl er veel gedaan werd. In het begin droegen grote gevers hier veel aan bij, tot wel de helft van de begroting. Inmiddels betalen de jongeren en jonge gezinnen alles zelf, maar pas na een flinke fondswerfactie waarbij alle betrokkenen benaderd werden via mail en telefoon.

Na een jaar of zes hadden de oorspronkelijke voortrekkers minder tijd, ook omdat ze kinderen kregen. Toch was er door de groei van het netwerk juist meer organisatorische stevigheid nodig. Daarom werden drie mensen gezocht die tegen een vrijwilligers-vergoeding van € 125 per maand een dag per week wilden investeren. Een kleine crisis volgde toen het pioniersteam onverwacht grotendeels stopte en er nog niet genoeg mensen waren die voor een vrijwilligersvergoeding aan de slag wilden gaan. Na een jaar modderen stonden uiteindelijk toch nieuwe mensen op die het voortouw namen.

Werken aan bestendiging

Als je helder hebt waar voor jullie de uitdagingen liggen bij bestendiging, dan zijn er zeker drie mogelijkheden om steun te krijgen bij het verder ontwikkelen van dat model:

- Je kunt bij andere pioniersplekken vragen hoe zij dit hebben aangepakt, bijvoorbeeld via de besloten Facebookgroep voor pioniersteams. Of in de Facebookgroep van Kerklab.
- Je kunt jullie pionierbegeleider vragen om (extra)ondersteuning rond dit punt.
- Je kunt vragen om hier tijdens een pionierstraining een workshop over te houden.
- Je kunt een externe expert te vragen om advies en ondersteuning.

www.lerenpionieren.nl

Landelijk team pionieren
info@protestantsekerk.nl
030 8801892